FATİH SULTAN MEHMED HAN

Editör

Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

İstanbul 2018

FATİH SULTAN MEHMED DÖNEMİNİN KRONOLOJİK TARİHİ[1]

(1444-1446 / 1451-1481)

Fahameddin BAŞAR* - Mahmut AK**

Giriş

Osmanlı Devleti'nin yedinci hükümdarı olan Fatih Sultan Mehmed 30 Mart 1432 tarihinde Edirne'de doğdu. İlk eğitimini Edirne Sarayı'nda yaptıktan sonra lalalarıyla birlikte Manisa'ya vali olarak gönderildi (1443). Aynı yıl ağabeyi Alâeddin Çelebi'nin ölümü üzerine tahtın yegâne veliahdı oldu. Kısa süre sonra Edirne'ye döndü.

Sultan II. Murad'ın Bursa yakınlarında Yeniçeri Ağası ve diğer beyler önünde tahttan feragati üzerine oğlu Mehmed padişah oldu (Ağustos 1444). Ancak, anlaşmalara rağmen, meydana gelen yeni bazı gelişmeler üzerine Macarlar'la savaş ortamına girildiğinden durumun hassasiyeti dolayısıyla Bursa'da bulunan Sultan II. Murad ordunun başına davet edildi. Varna Muharebesi sırasında Sultan II. Mehmed Çandarlı Halil Paşa ile birlikte Edirne'nin muhafazasında kaldı. Savaştan sonra Sultan II. Murad Manisa'ya çekildi, ancak Sultan II. Mehmed'in İstanbul'un fethi için hazırlık olmak üzere bazı teşebbüslere girişmesi ve daha başka gelişmeler üzerine veziriazam Çandarlı Halil Paşa'nın sergilediği ince bir siyasetin sonucu olarak Sultan II. Murad tekrar Edirne'ye davet edildi ve Ağustos 1446'da ikinci kez tahta geçti.

İki yıllık ilk saltanatından sonra Manisa'ya giden Sultan Mehmed, bu ikinci valiliği dönemini ilim ve diplomasi açısından çok verimli bir şekilde değerlendirdi. Nitekim Sultan Murad tarafından gerçekleştirilen Arnavutluk ve II. Kosova Savaşı (1448) ile II. Arnavutluk (1450) seferine babasıyla birlikte katıldı.

---

* Prof. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi

1 Bu çalışma, *Fatih ve Dönemi* (ed. Prof. Dr. Necat Birinci, İstanbul 2004) adlı eserde yayımlanmış olup burada tashih ve ilaveler yapılmıştır.

1450 yılında Edirne'de yapılan bir düğünle Dulkadiroğlu Süleyman Bey'in kızı Sitti Hatun ile evlenerek hanımıyla birlikte Manisa'ya döndü.

Babası II. Murad'ın ölüm haberi kendisine bildirilince süratle Edirne'ye gelerek ikinci kez ve müstakil hükümdar oldu (18 Şubat 1451). İlk askerî faaliyeti olarak Karaman seferi görülmekte ise de Venedik, Macarlar ve Karamanlılarla anlaştıktan sonra tüm vaktini İstanbul'un fethi hazırlıklarıyla geçirdi.

İlk hazırlık olarak büyük dedesi Bayezid'in yaptırmış olduğu Anadoluhisarı'nın karşısına İstanbul Boğazı'nın mutlak kontrolünü sağlamak üzere Rumeli (Boğazkesen) Hisarı'nın inşasını başlattı. Öyle ki ordu ve donanma ile birlikte hisar bölgesine gelerek burç ve surların inşasını kontrol etti (Mart 1452). Ağustos ayı sonlarında hisarın tamamlanmasıyla birlikte kumandanlardan Akçaylı Mehmed Bey'in bazı faaliyetleri ile İstanbul muhasarası zımnen başlamış oldu. Edirne'ye dönen Sultan II. Mehmed 1452-1453 kış mevsimini fetih hazırlıklarıyla, özellikle top dökümüyle geçirdi. Öte yandan Bizans İmparatoru XI. Ioannes Konstantinos da Ceneviz, Venedik ve bazı Latinlerin yardımıyla müdafaa tedbirleri aldı. Nitekim Yalıköşkü ile Galata surları arasına zincir çekerek Haliç girişini kapattı (2 Mayıs 1453).

Edirne'den hareket eden Sultan II. Mehmed 5 Nisan'da surlar önüne geldi ve Topkapı civarında otağını kurarak İstanbul'u karadan ve denizden bütünüyle kuşattı. Sultan Mehmed, İslâmî geleneklere uygun olarak şehrin teslimini istedi ise de, bunun reddi üzerine 6 Nisan'da muhasara fiilen başladı. Büyük topun ateşlenmesi gibi bazı ilk teşebbüslerden sonra gerçekleştirilen ilk genel hücumdan da bir sonuç alınamadı (12-18 Nisan). Yenikapı sahillerinde meydana gelen ilk deniz savaşında uğranılan mağlubiyet Osmanlı ordusunda bir ümitsizlik meydana getirdi ise de, ertesi gece (21-22 Nisan gecesi) Kasımpaşa sırtlarından Haliç'e gemilerin indirilmesi bu ümitsizliği Bizans tarafına taşıdı. Karşılıklı mücadeleler, iki yönden lağım kazılarak sürdürülen yeraltı çarpışmaları (16 Mayıs) ve yürüyen kulelerle surlara yapılan hücumlara rağmen istenilen sonuca ulaşılamadı. Bu sırada Sultan Mehmed'in şehrin barış yoluyla teslimi için Bizans imparatoruna yaptığı teklifin (13 Mayıs) reddi üzerine durumu görüşmek üzere toplanan büyük harp divanında nihai hücuma geçme kararı alındı (27 Mayıs). Sessiz geçen ertesi günün gece yarısında surları bütünüyle aydınlatacak şekilde İstanbul'un her tarafı ışıklandırıldı. 29 Mayıs 1453 Salı günü erken saatlerde İstanbul'un her yerinden aynı anda başlayan ve çok çetin geçen son genel hücumla İstanbul'un direnci kırıldı ve surlara bayraklar dikilerek şehre girildi.

İstanbul'un fethiyle birlikte haklı olarak Fatih unvanını alan Sultan Mehmed Han, mevcut unvanlarına Bizans imparatorundan tevarüs ettiği hakları karşılayacak yeni unvanlar da kattı. İlk önce asayiş ve sükûnu sağlamak üzere şehir sakinlerine güvence verdi. 1 Haziran'da ilk Cuma namazını Ayasofya'da kıldıktan sonra, Georgios Skolarios'u patrik seçtirdi. Daha sonra gerekli bazı tedbirleri alarak Edirne'ye döndü (21 Haziran).

Fatih Sultan Mehmed İstanbul'un fethiyle birlikte kazandığı şöhretle, devlet içerisinde kendisine muhalif olan bazı çevreler, İslâm dünyası ve dünya devletleri nezdinde büyük itibar gördü ve gücünü herkese kabul ettirdi. Böylece rahat bir çalışma imkânına kavuşan padişah Osmanlı Devleti'ni bazı zümrelerin tesirinden kurtararak güçlü bir merkezî yönetime kavuşturacak etkili tedbirler alması yanında, Osmanlı Devleti'ni bir dünya devleti haline getirecek birbirinden farklı değişik bölgelerde birçok köklü ve geniş politikaların takipçisi oldu.

Fatih Sultan Mehmed gençlik yıllarından itibaren plânladığı hedefe ulaşmak üzere Osmanlı Devleti'nin yaşadığı coğrafyaya bütünüyle hâkim olacak şekilde Memlükler, Orta Anadolu, Karadeniz'in kuzey ve güney sahilleri, Ege Denizi adaları; Rumeli'de Boğdan, Eflak, Macaristan, Sırbistan, Bosna, Arnavutluk, Mora ve Venedik Cumhuriyeti ile birçoğuna bizzat katıldığı ve genellikle galip geldiği savaş ve anlaşmalarla çok yönlü siyasî ve askerî faaliyetlerde bulundu. Nitekim etkili ve kararlı bir şekilde sürdürülen bu siyasetin sonucu olarak Karamanoğulları Beyliği Osmanlı Devleti'ne kesin olarak bağlanıp Konya eyalet haline getirilmiş; Dulkadiroğulları Beyliği ile Çukurova üzerinden Memlüklerle temasa geçilerek İslâm dünyasının temsiline ortak olunmuş; Timur'un siyasetini izleyen Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın Anadolu üzerindeki emellerine nihayet verilmiş; Amasra, Sinop, Trabzon ve Kefe'nin fethiyle Karadeniz'in güney ve kuzey sahili yanında bu deniz üzerinden gerçekleştirilen ticaret de Osmanlı kontrolüne geçmiş oldu.

İstanbul'un savunmasının Çanakkale Boğazı'ndan başladığını göstermek üzere burada her iki sahile kule yapılmış, böylece Ege Denizi adaları da büyük ölçüde Osmanlı hâkimiyetine girmişti. Balkanlar'da ise Sırp Despotluğu'na son verilmiş, Arnavutluk'ta İskender Bey'in direnci kırılmış; Boğdan, Eflak, Bosna ve Mora'da kısmen Osmanlı hâkimiyeti tesis edilmişti.

Fatih Sultan Mehmed çeşitli bölgelerde yoğun olarak sürdürdüğü bu siyasî ve askerî faaliyetler yanında özellikle İstanbul'un bir dünya başkenti olmasını temin edecek imar ve iskân çalışmalarını da başlattı. Faaliyette bulunduğu

bölgelerden getirttiği birçok âlim ve sanatkârın İstanbul'a yerleşmesini sağladı. Fethin sembolü olacak şekilde şehrin fizikî görünümünü değiştirdi. Nitekim fetihten hemen sonra yaptırdığı ilk saray (Eski Saray) ile daha sonra Çinili Köşk ve Yeni Saray (Topkapı Sarayı); Ebulvefa, Eyyub Sultan ve Fatih camilerini inşa ettirdi. Etrafındaki idarecilerin de değişik mahallelerde kendi adlarına imar faaliyetlerinde bulunmalarını teşvik etti.

Bu çalışmalar yanında önce Zeyrek'te başlatılan, Fatih Camii'nin inşasından sonra İstanbul Üniversitesi'nin nüvesini teşkil edecek şekilde bu külliye içerisinde sürdürülen eğitim faaliyetleri ile birçoğunun kendi huzurunda yapıldığı ilmî münakaşalar dikkat çekmektedir. Fatih Sultan Mehmed İstanbul'daki bilimsel ilgi düzeyini yükseltmek ve kendi şahsî bilgi ve görgüsünü geliştirerek dünyayı tanımak üzere doğu dillerinin yanında batı dillerinden de din, edebiyat, matematik, astronomi ve coğrafya alanında çeşitli tercümeler yaptırdı. Bu eğitim faaliyetlerini artarak sürdürmek üzere çeşitli bölgelerden pek çok âlimin İstanbul'a gelmesini sağladı.

Fatih Sultan Mehmed, hedeflediği sonuca ulaşmak üzere Karadeniz ve Ege Denizi'nde kurduğu hâkimiyeti Akdeniz havzasına yayacak şekilde Rodos, Mısır ve İtalya üzerinde çok önemli teşebbüsleri başlatmış, ancak bitirmeye vakit bulamadan 3 Mayıs 1481'de vefat etmiştir.

Bu çalışmada Fatih Sultan Mehmed dönemi olaylarının koronolojik tarihi anahatlarıyla sunulmuştur.

Fatih Sultan Mehmed'in Doğumu ve İlk Şehzadelik Yılları

1432

***30 Mart**, Pazar, Seher vakti* - Sultan II. Murad'ın 4. oğlu olarak Edirne'de Eski Saray'da Şehzade Mehmed'in doğması.

1443

Yaza doğru - Sultan II. Murad'ın ikinci oğlu Mehmed Çelebi'yi lalaları Kasabzâde Mahmud ve Nişancı İbrahim Beylerle birlikte Manisa'ya göndermesi.

İzladi Savaşı sonrasında Şehzade Mehmed'den 5 yaş büyük olan Amasya Sancakbeyi Alâaddin Çelebi'nin ölümü; Şehzade Mehmed'in babasının hayattaki tek oğlu olarak veliahd kalması.

1444

22 Mayıs - Macar elçilerinin Edirne'de Sultan II. Murad tarafından kabulü sırasında Mehmed Çelebi'nin de babasının yanında bulunması.

Fatih Sultan Mehmed'in İlk Hükümdarlık Dönemi (1444-1446)

1444

Ağustos - Sultan II. Murad'ın yeniçeri ağası ve diğer beyler önünde Mihaliç'te *"cümle tâc ve tahtımı ve unvânımı fi'l-cümle oğluma verdim"* sözleriyle saltanattan oğlu Mehmed lehine feragati ve inziva için Bursa'ya çekilmesi.

Şehzade Mehmed'in tahta geçmesi.

Bizans sarayında bulunan Şehzade Orhan'ın İnceğiz'de isyanı; Deliorman'da faaliyetleri ve Midye yoluyla İstanbul'a dönmesi.

Kasabzâde Mahmud Bey'in Bursa'da bulunan Sultan Murad'a mektup götürerek onu göreve daveti.

18-22 Eylül - Haçlı ordusunun Tuna'yı geçmesi.

22 Eylül - Edirne'deki karışıklıklar dolayısıyla halktan bazılarının Anadolu'ya kaçışı; Hurufî ayaklanması.

20 Ekim - Sultan II. Murad'ın Güzelcehisar'dan İstanbul Boğazı'nı geçerek Rumeli'ye çıkması.

Sultan II. Mehmed'in Veziriazam Çandarlı Halil Paşa'dan, babasından Edirne'de kalıp kendisinin Macar seferine gitmesini rica etmesini istemesi.

Çandarlı Halil Paşa'nın muhalefeti üzerine Sultan Mehmed'in babasından sefer için izin istemesi.

Babası II. Murad'ın Varna'ya giderken Sultan Mehmed'in Çandarlı Halil Paşa ile birlikte Edirne müdafaasında kalması.

10 Kasım - Varna'da muharebenin başlaması.

Varna fetihnâmelerinin bazılarında hükümdar olarak Mehmed'in adının geçmesi.

Murad'ın sefer dönüşünde Edirne'de kısa ikameti ve Manisa'ya gitmesi. Kendisine Saruhan, Aydın ve Menteşe sancakları haslarının tahsisi.

1445

13 Ocak - Hükümdarlığını bildirmek üzere Sultan II. Mehmed'in elçisinin Memlûk Sultanı Çakmak'ın huzuruna çıkması.

Yaz - Hunyadi Yanoş (=Jean Hunyad)'un Tuna ötesinde harekâtı.

Eflak Beyi Wlad Drakul'un Turhanoğlu'nun elinden Yergöğü kalesini zaptı.

Ağustos-Kasım - Rumeli Beylerbeyi Şehabeddin Paşa'nın Sofya'ya kadar giderek mukabelesi ve Edirne'ye dönmesi.

Sultan II. Mehmed'in Karamanoğlu ile Kastamonu hâkimi ve diğer beylere sert muamelesi üzerine bunların Manisa'daki İshak Paşa'dan bu konuda yardım talep etmeleri; durumdan haberdar olan Sultan Murad'ın oğlunu ikazı ve padişahın mülayim siyasete dönmesi.

1446

5 Mayıs - Sultan II. Murad'ın Manisa'dan Edirne'ye hareketi.

Sultan II. Murad'ın Bergama üzerinden sahilde Ayazmand'a, oradan Bursa'ya gitmesi; burada 3 ay kalması.

Mayıs sonları - Edirne'de yeniçerilerin Şehabeddin Paşa'ya karşı isyanı ve ücretlerine *buçuk akçe* zam yapılması.

Ağustos - Sultan II. Mehmed'in, Çandarlı Halil Paşa'nın muvakkat bir süre için geldiğini söyleyerek iknası üzerine babasını şehir dışında karşılaması ve usulen saltanatı kabulünü rica etmesi.

Biatı müteakip Sultan II. Murad'ın şehre girmesi.

Fatih Sultan Mehmed'in İkinci Şehzadelik Dönemi (1446-1451)

1446

Sultan II. Mehmed'in, Sultan Şehzade olarak Zağanos, Şehabeddin ve Nişancı İbrahim Paşalarla Manisa'ya gitmesi.

Sultan Mehmed Çelebi'nin Gülbahar Hatun ile evlenmesi.

Sonbahar - Venediklilerden aldığı ganimetler yüzünden, Sultan II. Murad'ın Yusuf adlı adamını tekdir dolu hükümlerle Manisa'ya oğluna göndermesi ve ganimetleri iade ettirmesi.

1446-1449

Bu süre içerisinde 1446 antlaşmasına rağmen Sultan Mehmed Çelebi'nin gönderdiği birliklerle Ege adaları, Eğriboz ve Mora'da Nauplia'yı vurdurması.

1448

Sultan Mehmed Çelebi'nin Ayasulug'da kendi adına bakır para bastırması.

Mehmed Çelebi'nin Gülbahar Hatun'dan olan oğlu Şehzade Bayezid'in Dimetoka'da doğumu.

Mehmed Çelebi'nin Arnavutluk'ta İskender Bey'e karşı Kocacıkhisarı muhasarasına babası ile katılması.

Hünyadi'ye karşı II. Kosova Savaşı'nda "Han Mehmed"in de babası ile birlikte bulunması ve sağ kolda savaşması.

1449

Mehmed Çelebi'nin Manisa'da Gülşah Hatun ile evlenmesi.

Mehmed Çelebi'nin, kitabesine göre babasının adı Abdullah olan annesi Hüma Hatun'un Bursa'da ölmesi; Sultan II. Murad'ın türbesinin 100 m. ötesinde bir bahçe içine gömülmesi.

1450

Mehmed Çelebi'nin Gülşah Hatun'dan olan oğlu Şehzade Mustafa'nın doğumu.

Mehmed Çelebi'nin, Arnavutluk'ta Akçahisar'a yapılan ikinci sefere babası ile birlikte katılması.

Kasım-Aralık - Mehmed Çelebi ile Dulkadiroğlu Süleyman Bey'in kızı Setti Hatun'un Edirne'de yapılan muhteşem bir düğünle evlenmeleri; düğünden sonra Manisa'ya dönmeleri.

Fatih Sultan Mehmed'in İkinci Hükümdarlık Dönemi (1451-1481)

1451

3 Şubat Çarşamba - Sultan II. Murad'ın 48 yaşında ölümü.

10 Şubat - Çandarlı Halil Paşa'nın gönderdiği mektupla, 7 gün sonra Sultan Mehmed Çelebi'nin, babasının ölümünü öğrenmesi.

Mehmed Çelebi'nin 2 gün içerisinde Şehabeddin Paşa ile âcilen Çanakkale Boğazı'na gelmesi.

Gelibolu'ya geçtikten sonra Sultan Murad'ın ölüm haberinin etrafa duyurulması.

Yeniçerilerin Edirne'de isyanı ve Çandarlı Halil Paşa'nın padişahın kendilerine ihsanda bulunacağı sözü üzerine sükûnetin sağlanması.

18 Şubat - Mehmed Çelebi'nin Edirne'de 19 yaşında olarak ikinci defa, ancak bu kez müstakil olarak padişah olması.

Padişahın, İsfendiyaroğlu İbrahim Bey'in kızı Hatice Hatun'dan yeni doğmuş olan küçük kardeşi Ahmed'i öldürtmesi.

20 Mart - Francesco Filelfo'nun Fransa Kralı VII. Charles'a mektubunda Batılıların Osmanlılara saldırmasının zamanı olduğunu bildirmesi.

Sultan II. Mehmed'in, üvey annesi Mara Sultan'ı babası Sırp Despotu Georges Brankoviç'in yanına göndermesi; Alacahisar'ı üvey annesinin harçlığı olarak Brankoviç'e vermesi.

Mayıs-Haziran - Karamanoğlu İbrahim Bey'in Osmanlılar aleyhine siyasi faaliyetlerde bulunarak yanında bulunan Aydın, Germiyan ve Menteşe beylerini vilayetlerine gönderirken, kendisinin de Alaiye kalesini işgal etmesi.

Anadolu Beylerbeyi Ozguroğlu İsa Bey'in Karaman'daki gelişmeleri haber vermesi.

Muhtemel Macar taarruzuna karşı Dayı Karaca Bey'in Sofya'ya gönderilmesi.

İshak Paşa'nın Divan'dan, Özgüroğlu İsa Bey'in Anadolu Beylerbeyiliğinden azli; Çandarlı Halil Paşa'nın tesiriyle İshak Paşa'nın Anadolu beylerbeyi olması; Ankara yerine Kütahya'nın Beylerbeyilik merkezi yapılması.

Bizans ile anlaşılarak İstanbul'da bulunan Şehzade Orhan'a karşılık yıllık 300.000 akçe ile Çorlu'ya kadar olan yerlerin İmparator Konstantinos'a ait olduğunun kabulü.

Sultan Mehmed'in Bursa yolu ile Karaman'a gelmesi üzerine İbrahim Bey'in Taşeli dağlarına çekilmesi; tavassut için Mevlana Veli'yi padişah nezdine göndermesi.

Yapılan antlaşma ile Akşehir, Beyşehri ve Seydişehir kalelerinin Osmanlılara aidiyetini ve seferlere bir miktar askerle katılmayı kabul eden İbrahim Bey'in ayrıca kızını Sultan Mehmed'e vermesi.

Karaman'da iken Bizans elçilerinin Akşehir'de padişahın huzuruna gelerek Şehzade Orhan'ın tahsisatının iki misline çıkarılmasını istemeleri, aksi halde şehzadenin serbest bırakılacağını bildirmeleri.

Karaman'dan dönüş sırasında Bursa'ya girilirken yeniçerilerin direnişte bulunarak bahşişlerinin verilmesini talep etmeleri.

Sultan Mehmed'in Bursa'ya döndüğünde İshak Paşa'yı Menteşe Beyi Emir II. İlyas üzerine göndermesi; İlyas Bey'in Rodos'a firarı; Menteşe-ili'nin Osmanlı topraklarına ilhakı.

İstanbul yolu üzerinde Çandarlı Halil Paşa'nın adamı olarak bilinen yeniçeri ağası Kurtçu/Kazancı Doğan'ın azl edilmesi; yayabaşıların şiddetle cezalandırılmaları.

Bursa'da iken Çanakkale Boğazı'nın yabancı gemiler tarafından kapatıldığı haberi üzerine, padişahın Kocaeli üzerinden İstanbul Boğazı'na gelip Anadoluhisarı'nın bulunduğu yerden karşıya geçmesi.

10 Eylül - Venedik ile mevcut olan antlaşmanın yenilenmesi.

20 Kasım - Macarlarla 3 yıllık mütareke imzalanması.

21 Aralık - Cülus tebriki için gelen Rodos elçisinin isteği üzerine Sultan II. Mehmed'in Rodoslularla dostluk antlaşması imzalaması.

1452

12 Ocak - Papa ve İmparator da dahil olmak üzere kiliselerin birleşmesi konusunda anlaşılması.

Şubat - Sultan II. Mehmed'in Çandarlı Halil Paşa'yı Güzelce Hisar'ın karşısına Rumeli/Boğazkesen Hisarı'nı inşa etmekle görevlendirmesi.

Mart - Hisar yapımından Bizans İmparatoru Konstantinos Dragazes'in haberdar edilmesi; Padişah ile imparator arasında diplomatik bazı temasların gelişmesi.

Mart - Divan'ın Çandarlı Halil Paşa, Şehabeddin, Saruca ve Zağanos Paşalardan oluşması.

Mart - Gelibolu'dan 30 kadar harp gemisi ile bir miktar nakliye gemisinin Boğaziçi'ne sevk edilmesi; Sultan Mehmed'in kendisinin de karayolu ile bölgeye gelerek keşiflerde bulunup hisar inşaatına nezaret etmesi.

Mimar Muslihiddin'in plânlarına göre eski bir mabedin harabeleri üzerine inşaatın başlaması ve çalışmaların Çandarlı Halil Paşa, Şehabeddin, Saruca ve Zağanos Paşalar tarafından sürdürülmesi.

26 Mart - İskender Bey'in Kroja(Akçahisar)'yı vererek Arnavutluğu Napoli Kralı V. Alphonse'nin nüfuz alanına dahil edip Osmanlılara karşı yardımlarını temin etme çabaları.

Nisan-Mayıs – Rumelihisarı'nda Büyük Zağanos burcunun yapılması.

Hisar inşaatı sürerken Akçaylı Mehmed Bey'in İstanbul ve civarını vurmakla görevlendirilmesi. İstanbul muhasarasının başlangıcındaki önemli gelişmelerden olmak üzere bazı köylüleri ve koyunlarını uzaklaştırması.

Haziran - İsfendiyaroğlu'nun hayvan sürülerinin bazı tarlaları tahribi üzerine çobanlarla Silivri'nin doğusundaki Bigados köylüleri arasında ölümle sonuçlanan kavganın çıkması.

Ağustos sonları - Hisarın Muslihiddin'in plânlarına uygun olarak, duvar kalınlığı 25 kadem, kuleleri kurşunla örtülü, denizin ortasına, hatta bir kısmı karşı sahile gülle atacak kapasitede toplarla takviye edilmiş, denize açılan 20 kapısı ve her kapıda bir top bulunacak şekilde bitirilmesi.

Hisar bitince Sultan II. Mehmed'in İstanbul surlarına bir mil yaklaşarak bir tepe üzerinden şehri seyr etmesi.

Ağustos - Hisarın bitmesi ile serbest bırakılan bazı Osmanlı askerleriyle çobanlar arasında kavga çıkması ve bir kısmının esir düşerek İstanbul'a götürülüp kapıların kapatılması.

Boğazkesen Hisarı dizdarlığına 400 seçme askerle Firuz Ağa'nın getirilmesi; Boğaz'dan geçen gemilerin yelken indirerek, demirleyip kontrolü yapıldıktan ve harç ödedikten sonra geçebileceği şeklinde tenbih alması.

28 Ağustos - Sultan II. Mehmed'in Edirne'ye hareketi.

1 Eylül - Padişahın Edirne'ye gelmesi.

1 Ekim - Turhan Bey ile oğulları Ahmed ve Ömer Beylerin, Bizans İmparatorunun kardeşleri Dimitrios ve Thomas'ın Despot olarak bulunduğu Mora'da bunların muhtemel yardımlarını engellemek üzere harekâta başlaması.

6 Ekim - Kardinal İsidor başkanlığındaki 200 kişilik Napoli okçu birliği ile Midilli başpiskoposunun İstanbul'a gelmesi.

26 Ekim - Boğaz'dan geçerken uyarıları dinlemeyip durmayan Venedik kaptanı Antonio Rizo'nun arpa gemisinin batırılması.

12 Aralık - Bizans İmparatorunun 300'den fazla papazın katıldığı büyük bir meclis toplayarak mezhepler arasındaki birliği kabul etmesi; padişaha sulh teklifinde bulunması; bunu temin için de Çandarlı Halil Paşa ile temasa geçmesi.

Anadolu askerinin Beykoz sırtlarındaki ormanlık bölgede toplanarak, Beykoz, Kilyos ve Fenerbahçe'de dalyanları bulunan Rallis Petrobups'un yardımıyla karşı sahile geçmeleri.

İmparatorun köyleri boşaltıp sakinlerini sur içine çekmesi; mezarlık taşları ile surları tamire başlaması.

1453

Edirne'de, mimar Muslihiddin ve Saruca ile Bizanslıların yanında iken sonradan Osmanlı hizmetine giren Macar asıllı Urban'ın nezaretinde top dökümüne başlanması.

Urban'ın daha büyük çapta topların dökülebileceğini ancak mermi tedarikinin güç olduğunu bildirmesi üzerine, bu işi bizzat padişahın üstlenmesi; böylece büyük bir "top parkı"nın oluşturulmuş olması; Fatih'in İstanbul ve civarının plânlarını yaparak hücum ve lağım yerlerini tespit etmesi.

Edirne'de Sultan Mehmed'in hazırlıkları bizzat takibi; Çandarlı Halil Paşa'nın Bizansla temasının yayılması üzerine padişahın bir gece kendisini çağırtarak altın ve gümüşlere aldanmamasını tenbih etmesi.

26 Ocak - Venediklilerin 10 kadırga ile İmparatorun yardım talebine cevap vermeleri; Giovanni Longo di Giustiniani'nin 400'ü Cenevizli olmak üzere 700 kişilik kuvveti ile İstanbul'a gelmesi.

Bizans İmparatoru Konstantin Dragazes'in müdafaa tedbirlerini alması; Ayasofya'da gerçekleştirilen ilk birleşik ayine katılması; bazı Rumlarla Georgios Skolarios başkanlığındaki bazı papazların imparatora muhalefeti ve onu protesto etmeleri.

Giustiniani ile Latinleri sevmeyen Megaduk Lukas Notaras (Kir Luka) arasında ihtilafın ortaya çıkması.

İstanbul'u müdafaa eden birliklerin 8-9 bin kişi civarında bulunması; bunların 2-3 bin kadarının Giustiniani'nin kumandası altında olması.

Giustiniani'nin, kara surlarının müdafaasını Ceneviz ve Venediklilere bırakıp Eğrikapı savunmasını bizzat üstlenmesi; Venedik balyosu ve Şehzade Orhan'ın da müdafaaya bizzat katılmaları.

12 Şubat - Karamanoğlu İbrahim Bey'in Konya'ya gelen Venedik elçisi Giovaggi Mocenigo ile ticaret antlaşması yapması.

Şubat - Rumeli Beylerbeyi Dayı Karaca Bey'in İstanbul'un fethini kolaylaştırmak üzere Karadeniz sahilindeki kaleleri almakla görevlendirilmesi. Nitekim bu sahildeki Misivri, Ahyolu ve Vize ile Silivri tarafındaki Ayios Stefanos'un ele geçirilmesi; Bigados'un da kendiliğinden teslim olması.

Dayı Karaca Bey'in sur dışına kimseyi çıkarmayacak derecede bölgeyi abluka altına alması.

Fetih için İslâm hükümdarlarına ilanlar yapılması.

Vasiliki (=şahî) denilen büyük topun İstanbul'a götürülmek üzere Edirne'den yola çıkarılması; yol boyunca 30 araba ve 60 manda ile çekilerek, iki tarafında yoldan çıkmasını önlemek üzere 2000'er kişinin yardımıyla, yolların tesviyesi ve gerekli yerlerde köprü yapmak üzere 50 usta ve 200 işçiden mürekkep öncü birliğin çalışmaları ile ancak iki ayda İstanbul'a getirilebilmesi.

23 Mart Cuma - Sultan Mehmed'in Edirne'den İstanbul'a hareketi.

Bahar - Gelibolu'dan 12'si çekdirme, 80'i çifte güverteli kürekli ve 55'i küçük çapta 147 gemi içerisinde, kürekçilerden başka 20.000 azeb bulunan kuvvetin İstanbul'a sevk edilmesi.

2 Nisan - Yalıköşkü civarındaki Kentenarion kulesi ile Galata surları arasına zincir çekilerek Haliç körfezinin yabancı gemilerin girişine kapatılması; Latin gemicilerden oluşan donanmanın, zinciri müdafaa ile görevlendirilmesi.

İbrahim Bey kumandasındaki kuvvetlerin Arnavutluk'ta faaliyette bulunmaları; ancak başarılı olamadıkları gibi İbrahim Bey'in de şehid olması.

5 Nisan - Sultan Mehmed'in 3 büyük top ve 14 batarya ile desteklenen 80.000 kişilik ordusu ile St. Romen (Topkapısı) önüne gelip otağını kurması.

Cebecibaşının askerlere silah dağıtması.

Anadolu Beylerbeyi İshak Paşa ile Mahmud Paşa sağ cenahta yer alarak Yıldızlıkapı (Yedikule) ile Mermer Kule arasına; Rumeli Beylerbeyi Dayı Karaca Bey sol cenahta yerini alarak Ayvansaray Kapısı ile Tekfur Sarayı arasına; Çandarlı Halil Paşa ve silahlı kalkanlı askerlerle Sultan Mehmed Edirnekapısı ile Topkapısı arasına; Zağanos Paşa Pera (Beyoğlu) ve Kasımpaşa sırtlarına; muntazam

bir kuvvet Kâğıthane deresinin Haliç'e birleştiği noktaya; Baltaoğlu Süleyman Bey komutasındaki donanmanın Mermer Kule ile Haliç'e çekilen zincir arasına yerleşmesi.

9-14 bataryalık arbalet adlı silahlar, uzun demir toplar, yürüyen harp makineleri ve yürüyen kulelerin Edirnekapısı ile Tekfur Sarayı arası, Topkapı dışına ve Eğrikapı karşısına yerleştirilmesi.

Mahmud Paşa'nın dinî vecibeyi yerine getirmek üzere imparatora elçi olarak gönderilmesi; ancak şehri teslim talebinin imparator tarafından vergi ve başka kaleler verilmesi ile "padişahın çırağ-ı hâssı" olacağı sözüyle reddedilmesi.

Red cevabı üzerine tellallar vasıtası ile muhasaranın başladığının ilan edilmesi.

İlk karşılaşma - Giustiniani'nin topların yerleşmesini engellemek üzere hücuma geçmesi; ilk birliklerin dağılmasına rağmen muntazam kuvvetlerin müdafileri kaleye soktuktan sonra hendek üzerindeki köprüleri yıkması.

6 Nisan - Büyük topun ateşlenmesi ile muhasaranın fiilen de başlamış olması.

11 Nisan - Büyük topların Silivrikapı ile Topkapı arasına yerleştirilmesi.

12-18 Nisan - Donanmanın Beşiktaş ve Salıpazarı önünde toplanması ve böylece İstanbul'un ilk defa deniz tarafından da muhasara edilmiş olması; Donanmanın bir kısmı Tarabya ve Rumelikavağı'nı zapt ederken Baltaoğlu Süleyman Bey'in Büyükada'nın kalesini feth etmesi; Haliç'teki zincire müteaddit hücumlarda bulunulması.

Macar elçilik heyetinin Osmanlı ordugâhına gelerek, Macar tahtına Hünyadi'nin naipliğinin bittiğini ve iktidarın genç kral Ladislas'a geçtiğini, dolayısıyla Sultan Mehmed'in cülusu sırasında Hünyadi ile yenilenen antlaşmanın da sona erdiğini bildirmeleri.

18 Nisan - Bugüne kadar surlarda önemli gedikler açılmışsa da, ilk umumî hücumun bugün güneş battıktan iki saat sonra başlaması, ancak bir sonuç alınamaması.

20 Nisan - 3 Ceneviz ve 1 Bizans gökesinin Zeytinburnu sahilinde görünmesi. Bizzat padişahın da karadan izlediği ve Yenikapı açıklarında meydana gelen ilk deniz savaşında başarı elde edilemeyerek 12.000 şehit verilmesi yanında yardıma gelen bu gemilerin zincirin kısa süre açılmasıyla Haliç'e girmeleri.

21 Nisan - Baltaoğlu Süleyman Bey'in azliyle yerine Hamza Bey'in kaptan olarak tayin edilmesi.

Bu deniz savaşından ümitlenen Bizans'ın sulh teklifinde bulunması üzerine Divan'ın toplanması; burada Çandarlı Halil Paşa'nın sulhe yönelik çabaları; Zağanos ve Şehabeddin Paşalarla Hoca Turhan, Akşemseddin ve Molla Gürani gibi âlimlerin padişahı desteklemesi üzerine muhasaraya devam kararının alınması.

21/22 Nisan gecesi - Tophane-Humbaracı Yokuşu-Asmalı Mescid-Tepebaşı-Kasımpaşa yoluyla 67 adet geminin İstanbul Boğazı'ndan Haliç Körfezi'ne indirilmesi.

Humbarahane ile Defterdar arasına iki sandal genişliğinde gemilerden köprü kurulması.

28 Nisan - Latin gemicilerinin Haliç'e inen donanmayı yakma teşebbüsü ve başarısızlıkla sonuçlanması.

30.000 kişilik kuvvetin Bayrampaşa deesi surlarına merdiven atarak hücum etmesi.

Süratli bir Bizans gemisinin gelmeyen Venedik gemisini aramak üzere Çanakkale Boğazı'na gitmesi.

6 Mayıs - Bayrampaşa deresi üzerindeki surlara yönelik umumî hücumla muhasaranın yeniden şiddetlenmesi.

12 Mayıs - 50.000 kişilik diğer bir kuvvetin Tekfur Sarayı-Edirnekapısı arasındaki surlara hücumda bulunması.

14 Mayıs - Sulukule Kapısı ve Haliç'deki Avcılar Kapısı karşısına Galata sırtlarından top atışında bulunması, ancak yine istenilen sonuca ulaşılamaması.

16 Mayıs - Karşılıklı lağım mücadelelerinin sürdürülmesi; özellikle Sırp lağımcıların gayretiyle kazılan lağımların Eğrikapı'ya kadar uzatılması; Osmanlıların bu hücumlarının Bizans hizmetindeki Alman mühendislerin çabalarıyla başarısızlığa uğratılması.

18 Mayıs - Büyük boyutlarda inşa edilen yürüyen kule ile surlara hücum edilmesi ve bunun Bizanslılar tarafından önlenmesi.

23 Mayıs - İsfendiyaroğlu Kasım Bey'in umumî hücumdan önce elçi olarak İmparatorun yanına giderek, istediği yere meselâ Mora'ya gitmesini teklif etmesi; İmparatorun Cenevizlilerin tesiriyle bu öneriyi reddedip, vergi ve daha bazı taahhüdlerde bulunarak muhasaranın kaldırılmasına yönelik karşı teklifinin padişah tarafından geri çevrilmesi.

Görünmeden Çanakkale Boğazı'na giden Bizans gemisinin aradığı Venedik gemisini bulamadan aynı şekilde geri dönmesi.

24 Mayıs - Türklerin 29 Mayıs'ta umumî hücuma geçecekleri şeklinde bir haberin Bizanslılar arasında yayılması.

26 Mayıs - Macar Kralı Ladislas'ın elçilerinin Osmanlı ordugâhına gelerek muhasaranın kaldırılmasını aksi takdirde güçlü bir Haçlı ordusunun geleceğini bildirip tehdidde bulunmaları.

27 Mayıs Pazar - Son gelişmeler üzerine Divan'ın son bir kez daha toplanarak durum değerlendirmesi yapması; Çandarlı Halil Paşa grubunun muhalefetine rağmen padişahın kendi fikrini belirterek muhasaraya devam kararını aldırması.

Sultan Mehmed'in münadiler çıkartarak ve bizzat kendisi dolaşarak siperlerdeki askerlerin coşkusunu arttırmaya yönelik faaliyetlerde bulunması.

Padişahın kumandanları toplayarak savaş plânlarını ayrıntısıyla onlara anlatması; herkese taarruz edeceği yeri bizzat göstermesi.

28 Mayıs - Gündüzü dinlenerek sükûnet içerisinde geçiren Osmanlı ordusunun gece yarısında "mum donanması" ile surları ışıklar altında bırakarak Bizanslıların büyük bir şaşkınlık içerisine girmelerine yol açması.

29 Mayıs - Şafak sökmeden ilk hücumların başlaması; güneş doğmadan 2 saat önce Giustiniani'nin kolundan veya bacağından yaralanması ve imparatorun ısrarına rağmen yerini terk edip gemisine çekilerek Sakız adasına doğru hareket etmesi.

Yalıkapı'dan Samatya'ya kadar olan deniz hattından Hamza Bey'in, Haliç surlarından zırhlı birlikleri ile Zağanos Paşa'nın, yine zırhlı gömlekli Anadolu askerinin Bayrampaşa ve Topkapı civarından aynı anda hücuma geçmesi.

Sabahleyin yeniçerilerin de katılımıyla üçüncü hücumun gerçekleştirilmesi.

Bizans tarafında ise, St. Apotre = Havariyyun Kilisesi (Fatih Camii) yakınındaki yedeklerin de müdafaaya fiilen katılması; Giustiniani'nin yerinden ayrılmasından sonra Latinlerin korkuyla çekilmesi; İmparatorun Zeyrek yokuşunda azeblerle karşılaşması; burada çıkan karışıklıklar sırasında ölmesi.

Ayrı yönlerden gelen Cebe Ali, Hamza Bey ve Dayı Karaca Bey'in Aksaray'da buluşması.

Haliç sahilindeki surlardan ve Topkapı civarından şehre girildiği haberinin gelmesi üzerine, hücumun başladığı ilk anlardan itibaren atının üzerinde gelişmeleri takib eden Sultan Mehmed'in atından inerek şükür secdesi yapması ve daha sonra çadırına giderek dinlenmesi.

Halkın sığındığı Ayasofya'nın da Osmanlı askerleri tarafından kontrol altına alınması; sadece Bahçekapı civarındaki Vasilin kulesinin Giritli gemiciler tarafından saat 2'ye kadar savunulması; padişahın bunları takdir ederek, gemilerine binip gidebilmelerine izin vermesi.

Şehrin alınışıyla haklı olarak artık *"Fatih"* unvanını almış olan padişahın atı üzerinde, etrafındakilerin yaya olarak Ayasofya'ya gitmesi; padişahın korku ve ümitsizlik içerisinde bekleşen halka mal ve canlarının emniyette olduğunu da belirttiği bir konuşma yaparak onları teskin etmeye çalışması.

Fatih Sultan Mehmed'in Şehzade Orhan'ı arattırıp rahip elbisesiyle şehirden ayrılmak üzere iken yakalattırıp öldürtmesi.

Fatih'in Gennadios'u arattırıp, Edirnekapı civarında saklandığı bir evde buldurması; kendisine büyük iltifatlarda bulunması.

Fetihten sonra şehirde meydana gelen karışıklıkların o gün son bulması; gece herkesin evinde emniyet içerisinde olması.

30 Mayıs - Sultan Mehmed'in savaş halinin bittiğini ilan etmesi.

Çandarlı Halil Paşa'nın sadrazamlıktan azl edilip tutuklanarak Yenicami kemeri ile deniz arasında bulunan Halil Paşa Burgosu denilen kulede haps edilmesi; birkaç gün sonra da Edirne'ye gönderilmesi.

Çandarlı Halil Paşa'nın yerine sadrazamlığa Mahmud Paşa'nın getirilmesi.

31 Mayıs - Şehrin sükûna kavuşması; Ordu ve donanmanın yerlerine dönmesi; askerin şehirde dolaşmasının yasaklanması.

1 Haziran - İlk Cuma namazının Ayasofya'da kılınması.

Georgios Skolarios'un kilise reisleri, rahipler ve halk tarafından Gennadios lakabıyla patrik seçilmesi; Fatih'in kendisini yemeğe davet ederek ona ruhani reisliği temsil eden patriklik asası ile tacını verip kapıya kadar uğurlaması; kendisine patriklik makamı olarak da Havariler Kilisesi'ni(=bugün Fatih Camii'nin olduğu yer) tahsis etmesi ve ondan Ortodoks mezhebinin inanç sistemine ait bir metin istemesi; bu itikadnamenin daha sonra Karaferyeli Kadı Ahmed tarafından padişaha sunulması.

Galata komiseri (Podesta) Angelo Zacchariya'nın tavsiyesi ile bir heyetin şehrin anahtarlarını getirerek hukuklarının devamını talep etmeleri; Galatalıların fetih sırasındaki tavırları hatırlatılarak hukukları olmadığının ve kaçanların 3 ay içerisinde dönmemeleri halinde mallarına el konulacağının kendilerine bildirilmesi.

2 Haziran - Zağanos Paşa'nın Galata'yı işgal edip kara surlarını yıktırması; Galata halkına vergi karşılığında serbest olduklarını gösteren padişah fermanının verilmesi.

Fatih Sultan Mehmed'in şehirdeki sarayları gezerek, surların tamiri ile şehrin idaresini Karışdıran Süleyman Bey'e, kadılığını da Celalzade Hızır Bey'e bırakarak Edirne'ye hareketi.

21 Haziran - Padişahın Edirne'ye dönmesi.

10 Temmuz - Çandarlı Halil Paşa'nın Edirne'de idam edilmesi.

Kasım - Turhan Beyoğlu Ömer Bey'in Mora'ya gönderilmesi, ancak bir sonuç alamaması.

1454

Papa III. Calixtus'un Hıristiyanları bir lig altında birleştirme teşebbüsünde bulunması.

18 Nisan - Venedik Cumhuriyeti ile antlaşma yapılarak bazı ticarî serbestliklerin tanınması.

Cenevizlilerin Ege ve Karadeniz'deki kolonilerini Fatih Sultan Mehmed ile anlaşmaya zorlamaları.

Fatih Sultan Mehmed'in, Sırp Despotu Georges Brankoviç'e elçi göndererek ölen despot Lazar'ın eski memleketi Mora vadisinin irsen kendisine ait olduğunu bildirmesi.

Despotun Jean Hunyad'dan yardım ümidiyle Tuna'yı geçmesi.

Macar Kralı Ladislas'ın Osmanlılara karşı tedbir almak üzere meclis toplaması.

Yaz - Fatih'in bizzat sefere çıkarak Semendire'yi fethetme teşebbüsü, Omol ve Sivricehisar'ı zapt etmesi.

Fatih'in bölgeden çekilmesinden sonra Hunyad ve Brankoviç kuvvetlerinin Vidin-Niş hattından hareketi; Firuz Bey'in mağlubiyet ve esir düşmesi.

Ekim - Ömer Bey'in Mora'daki başarısızlığı üzerine Turhan Bey'in yanında Despot Dimitrios olduğu halde buraya gelmesi; Despotların 12.000 altın haraç ödemeyi ve Osmanlı hâkimiyetini kabul etmeleri.

26 Aralık - Osmanlı idaresinden endişelenen Mora halkının büyük bir göç hareketiyle bölgeden ayrılmalarını önlemek üzere kendilerine, can ve mallarının emniyette olduğunu bildiren bir ferman gönderilmesi.

Bugün İstanbul Üniversitesi rektörlüğünün bahçesinde giriş kapısı yakınındaki alanda Fatih'in ilk sarayının inşa edilmesi.

1455

7 Ocak - Karamanoğlu İbrahim Bey'in Fatih Sultan Mehmed'i Memluk Sultanı Seyfeddin Aynal'a şikâyeti.

Şehzade Bayezid'in 7 yaşında iken sancakbeyi olarak Amasya'ya gitmesi.

Bahar - İshakoğlu İsa Bey'in delaletiyle Fatih'in ikinci Sırp seferine çıkması. Güney Sırbistan'da Trepeça ve Novobroda'yı zapt etmesi; yapılan antlaşma ile Despotun Macarlardan ayrılarak 30.000 düka ve 3000 akçe haraç ödemeyi ve belirli miktarda askerle seferlere yardımda bulunmayı kabul etmesi.

Mahmud Paşa'nın, kardeşi Michael Angeloviç vasıtasıyla Sırbistan'da Macar aleyhtarı bir kitle oluşturması.

Güney Sırbistan'dan İstanbul'a iskân edilmek üzere insanların sevk edilmesi.

Arnavutluk'ta İskender Bey'in Berat'ı muhasara etmesi üzerine Evranosoğlu İsa Bey'in 40.000 süvari ile bölgeye sevki.

26 Temmuz - Arnavut ve Napoli kuvvetlerinin hezimete uğratılması; İskender Bey'in yeğeni Hamza Bey'in Fatih Sultan Mehmed'e iltica etmesi.

Eylül - Boğdan Beyi Petru Aron'un Osmanlı Devleti'nin yüksek hâkimiyetini tanıması; yıllık 12.000 altın ödemeyi kabul etmesi.

Cenevizlilerin vergi vermek karşılığında Fatih Sultan Mehmed ile antlaşma yapmak zorunda kalmaları.

Fatih Sultan Mehmed'in bugünkü Kapalıçarşı'nın temelini oluşturan Büyük Bedesten inşasını başlatması.

Yeni Foça'dan İstanbul'a iskân edilmek üzere insanların sevk edilmesi.

Aralık - İstanbul ve Galata'da sayım yapılması.

1456

Ocak - Hamza Bey'in yerine Has Yunus Paşa'nın kaptan olarak tayin edilmesi.

5 *Ocak* - Karamanoğlu İbrahim Bey'in Tarsus, Adana ve Külek'i istila etmek üzere teşebbüse geçmesi; Memluklerin Karaman'ın tahribine yönelik siyasetleri üzerine Osmanlılarla antlaşmak zorunluluğunu duyması; Fatih Sultan Mehmed ile yaptığı antlaşmaya sadık kalması.

Taşoz, Enez, İmroz ve Semadrek adalarının fethi; Fatih Sultan Mehmed'in de bizzat Enez'de karaya çıkması; bu adaların ahalilerinin İstanbul'a getirilerek iskânı.

13 Haziran - Sipahi, azeb ve yeniçerilerin de katıldığı ve 300 topla desteklenen 150.000 kişilik ordu ile Fatih'in bizzat Belgrad seferine çıkması; ordunun Tuna üzerindeki 200 çekdirmelik ince bir donanma ile takviye edilmesi; ancak filonun mağlubiyeti ve Dayı Karaca Bey'in ölümü.

Fransisken tarikatı papaslarından Giovanni di Capistrano'nun teşvikiyle gayrete gelen Haçlı birliklerinin yeniçeri ve azepleri mağlup ederek onları ricata mecbur etmeleri; Yeniçeri Ağası Hasan Ağa'nın şehadeti ve Sultan Mehmed'in yaralanması; orduda genel bir bozulmanın meydana gelmesi.

22 Temmuz - Belgrad muhasarasının kaldırılması.

11 Ağustos - Çarpışmalar sırasında yaralanmış olan Jean Hunyad ve Capistrano'nun kalede ölmeleri.

Arnavutluk'ta İskender Bey'in Napoli, Sırp, Alman, İngiliz ve Fransızlardan yardım görmesi.

Fatih Sultan Mehmed'in Amirutzes'e dünya haritasını yaptırması.

İstanbul'da Osmanlı sarayında kardeşi Radul ile birlikte rehin tutulurken çok iyi bir şekilde terbiye edilen Wlad'ın Eflak Voyvodası olarak tayin edilmesi.

1457

Edirne'de çıkan büyük yangından sonra İstanbul'un başkent olması.

Bahar - Şehzade Mustafa ve Bayezid'in Edirne'de sünnet edilmeleri.

Papa III. Calixtus'un donanmayı Ege denizine göndermesi ve Osmanlılar aleyhine Uzun Hasan ve Gürcülerle temas çabaları; halefi olan II. Pius'un da bu çabaları sürdürmesi.

Evrenesoğlu İsa Bey'in önceki mağlubiyetine rağmen İskender Bey üzerine gönderilmesi.

Fatih Sultan Mehmed'in kendisinin bizzat Mora'ya giderek, İstanbul fethinden sonra imparatora ait yerlerde veraset iddiasında bulunduğu şehirleri zapt etmek istemesi; Tarsos, Rupeli, Patras, Agion ve Korint'in ele geçirilmesi; bazı ahalinin İstanbul'a nakl edilmesi.

Mora'daki yeni feth edilen yerlere ilave olarak Teselya'nın da Turhan Beyoğlu Ömer Bey'in idaresine verilmesi.

7 Eylül - Albulena Ovası'nda Mat nehri civarında yapılan savaşta İskender Bey'in galip gelerek, yeğeni Hamza'nın esir düşmesi.

1458

31 Mart - Brankoviç'in oğlu Lazar'ın da kısa süre içerisinde ölümü ve bunun üzerine Fatih Sultan Mehmed'in Sırp yönetimi için veraset iddiasında bulunması.

Macarların Sırbistan'da Mahmud Paşa'nın kardeşi Mihail Angeloviç'i bertaraf ettikten başka ölen despotun kızı Helena'yı Bosna kralı ile evlendirme teşebbüsleri ve bu yolla Sırbistan üzerindeki ilhak düşüncelerini ortaya koymaları.

Sadrazama Mahmud Paşa'nın aynı zamanda Rumeli Beylerbeyi olarak Sırbistan seferine memur edilmesi; kendi parası ile techiz ettiği Rumeli askeri yanında Anadolu birlikleri ve 1000 yeniçeri ile daha da büyüyen ordusu ile Sırbistan'da Reşeva, Kuruca, Ostroviç ve Rudnik'i zapt etmesi.

Fatih Sultan Mehmed'in Mora despotlarının vergilerini ve bağlılıklarını bildirmelerini beklemek üzere Serez'de konaklaması; bunlar gelmeyince Mora istikametinde hareket etmesi; yolda vergiler gönderilmiş ve anlaşma talebinde bulunulmuşsa da, padişahın 4.500 altınlık vergiyi kabul edip sulh şartlarını Mora'da görüşeceğini bildirmesi.

15 Mayıs - Fatih'in Korint boğazını geçip şehrin kuşatmasını başlatması ve yarımadanın iç taraflarına doğru gitmesi.

Turhanoğlu Beyoğlu Ömer Bey'in Atina'yı teslim alması; Fatih Sultan Mehmed'in Atina'da 4 gün kaldıktan sonra Üsküp'te Mahmud Paşa ile buluşması.

Bayramı Yellüyurd'da geçiren Mahmud Paşa'nın Güvercinlik (Golumbaç)'i zapt ve tahkim ettikten sonra, Minnetoğlu Mehmed Bey'i Macaristan'da akına memur etmesi; Martolosların da yardımını alarak Üsküp'te Fatih Sultan Mehmed ile buluşması.

Ekim - Fatih'in elçi göndererek evlenmek üzere Mora Despotu ve son Bizans imparatorunun kardeşi Dimitrios'tan kızını istemesi.

Aralık – Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'a dönmesi.

Mora'dan İstanbul'a iskân edilmek üzere insanların sevk edilmesi.

Şeyh Ebülvefa ve Eyyüb camilerinin inşasına başlanması.

1459

Has Yunus Paşa'nın yerine Kasım Bey'in kaptan olarak tayin edilmesi.

Taşoz ve Semadrek adalarından İstanbul'a iskân edilmek üzere insanların sevk edilmesi.

Şeyh Ebülvefa ve Eyyüb camilerinin inşasının tamamlanması.

Haziran - Fatih'in Semendire'yi almak üzere sefere çıkması; Sofya'da iken Semendire halkının şehrin anahtarlarını getirmesi ile Sırbistan'ın doğrudan doğruya Osmanlı hâkimiyetine girmesi.

Mora'da, ölen Bizans İmparatoru Konstantin Dragazes'in kardeşlerinden Thomas'ın Fatih Sultan Mehmed ile yaptığı antlaşmayı bozarak, Batılıların da himayesiyle Dimitrios'a karşı galip gelmesi; Papa II. Pius'un Mora'yı Osmanlılarla mücadelede bir üs olarak görmesi.

Thomas'ın faaliyet imkânı bulmasından sorumlu tutulan Turhan Beyoğlu Ömer Bey'in azliyle Mora'ya Hamza Paşa'nın tayin edilmesi.

Thomas ve Dimitrios'un barışmaları ve bunu önleyemediği suçlamasıyla Hamza Paşa'nın azli ve Mora'nın idaresinin Zağanos Paşa'ya verilmesi.

Fatih Sultan Mehmed Mora'da meşgul iken Evranosoğlu İsa Bey'in Arnavutluk'a, Hasan Beyoğlu İsa Bey'in Macaristan'a sevk edilmesi; Evranosoğlu'nun başarılarına rağmen diğer İsa Bey'in büyük bir bozguna uğraması; bu arada yine Macaristan'da Mihaloğlu Ali Bey'in de bir hatası dolayısıyla cezalandırılmak üzere Fatih tarafından arattırılırken, kardeşleri İskender ve Kara Halil ile birlikte Tuna kenarında Macarları büyük bir bozguna uğrattığı gibi, ünlü komutanları Szilagy Michail(=İsvilaçoğlu)'i de esir etmesi; bu başarıları üzerine Sultan Mehmed tarafından afvedilmesi.

23 Aralık - Fatih Sultan Mehmed'in Çiçek Hatun'dan olan oğlu Şehzade Gıyaseddin Cem'in Edirne'de doğumu.

1460

13 Nisan - Thomas'ın antlaşmaya razı olmuşken adamlarını ikna edememesi sebebiyle Osmanlılar'ın istediği şekilde hareket etmekten kaçınması; Fatih Sultan Mehmed'in despotluklara son vermek üzere Edirne'den II. Mora seferine çıkması.

30 Mayıs - Mahmud Paşa'nın Dimitrios'un merkezi Mistra'yı muhasara ve zapt etmesi; despotu Rum kâtibi aracılığıyla ikna ederek Fatih'e göndermesi.

Fatih Sultan Mehmed'in Dimitrios'a iltifat ederek kendisine Enez'i ikamet yeri olarak gösterip buranın Tuz gelirleri yanında 60.000 akçelik harçlık tahsis etmesi; Fatih'in Mistra'da 4 gün kalması.

28 Temmuz - Despot Thomas'ın da Navarin'den bir gemiye binerek İtalya'ya iltica etmesi; daha sonra Çar III. İvan'ın kızı ile evlenip hanedanın armasını ona satması.

Mora ve Teselya'nın birleştirilerek Rumeli eyaletine bağlı bir sancak itibar edilip Zağanos Paşa'nın idaresine verilmesi.

Mora'dan İstanbul'a iskân edilmek üzere insanların sevk edilmesi.

Molla Fahreddin Acemî'nin ölümü üzerine Molla Hüsrev'in müftü olarak tayin edilmesi.

1461

22 Haziran - Fatih Sultan Mehmed'in plânladığı Karadeniz seferine çıkmadan önce Arnavutluk'ta İskender Bey ile 6 aylık mütareke yapması.

Temmuz - Mahmud Paşa'nın 150 gemi ile deniz yolu, Fatih'in de kara yolu ile Karadeniz sahillerini Osmanlı hâkimiyetine almak üzere harekete geçerek önce Amasra'yı feth etmeleri.

Fatih'in 100 kadırgalık bir filo göndererek İsfendiyaroğlu İsmail Bey'in elinden Sinop'u aldırması.

Fatih Sultan Mehmed'in Trabzon'u himaye eden Uzun Hasan'a karşı Yassı-çemen'e kadar ilerlemesi; Uzun Hasan'ın barış talebini iletmek üzere elçilik heyeti olarak annesi Sare Hatun ile Çemişkezek Beyi Kürt Hasan'ı göndermesi.

Padişahın burada kuvvetlerini ikiye ayırarak Mahmud Paşa'yı ileri gönderip kendisinin Gümüşhane-Maçka yoluyla Trabzon önlerine gelmesi.

15 Ağustos - Padişahın başında olduğu kara birlikleri yanında donanmanın da denizden muhasarası üzerine, ayrıca daha önce şehrin önüne gelen Mahmud Paşa'nın teyzezadesi ve imparatorun başmabeyncisi olan Georges Amirutzes'in yardımıyla halkı ve İmparator David Komnenos'u ikna etmesi sebebiyle Trabzon'un sulhen ele geçirilmesi.

Kasım Bey'in Trabzon sancakbeyliğine nakli üzerine onun yerine Hadım İsmail Bey'in kaptan olarak tayin edilmesi.

İmparator David Komnenos'un İstanbul ve Edirne'ye getirildikten sonra Ferecik'te ikamet ettirilmesi; halkın bir kısmının sürgüne tabi tutularak İstanbul'da

Fener semtine iskân edilmeleri; Samsun, Bafra ve Niksar havalisinden Trabzon'a iskân edilmek üzere nüfus nakli.

Fatih Sultan Mehmed'in, Eflak'ta kendisine Tepeş=Kazık unvanıyla Kazıklı Voyvoda denilen III. Wlad'ı tabiiyet şartlarına uymaya davet etmesi; Wlad'ın bunu dikkate almadığı gibi, Niğbolu Sancakbeyi Hamza Bey ile Rum kâtibi Thomas Katavolenos'u kazığa vurdurması; Padişahın Karadeniz seferini fırsat bilerek Tuna'yı geçmesi; Dobruca ve Kuzey Bulgaristan'ı yağmalaması.

Arnavutluk'ta İskender Bey'in Napoli'deki karışıklıklar sebebiyle Osmanlılarla anlaşmak zorunda kalması.

Büyük Bedesten inşasının tamamlanması.

1462

Fatih Sultan Mehmed ve Mahmud Paşa'nın başında bulunduğu Osmanlı ordusunun Wlad'a karşı bir imha seferinde bulunmak üzere Tuna'yı geçmesi.

Eflak Beyi Wlad'ın Türkçe bilmesinden faydalanmak isteyerek Fatih Sultan Mehmed ve Mahmud Paşa'nın çadırlarının yakınına kadar gelerek padişahı öldürme teşebbüsünde bulunması ve kaçarak Erdel'e gitmesi; Macar Kralı Matthias Corvinus'un onu himaye etmekle suçlanmaktan çekindiği için haps ettirmesi.

Eflak Beyi Wlad'ın kardeşi Radul'un Eflak Voyvodalığına (1462-1474) getirilmesi.

Yaz - İskender Bey'in üzerine gönderilen Sinan ve Hüseyin Beyleri Debre civarında yenmesi; ayrıca Yusuf Bey'in 18.000 kişilik kuvvetlerini de bozması.

Midilli'den İstanbul'a iskân edilmek üzere insanların sevk edilmesi.

Limni adasının Osmanlılar tarafından ele geçirilmesi.

Hadım İsmail Bey'in yerine Yakub Bey'in kaptan olarak tayin edilmesi.

Bosna Kralı Stephan Tomaseviç'in Macar himayesini kabul ederek bazı kaleleri onlara vermesi.

Fatih Sultan Mehmed'in Kadırga limanı tersanesini kurdurması.

1463

Şubat-Mart - Fatih Sultan Mehmed'in, kendi adıyla anılacak olan cami ve külliyesinin inşasını başlatması.

3 Nisan - Mahmud Paşa'nın Venedikliler üzerine memur edilmesi; Turhan Beyoğlu Ömer Bey ile birlikte Mora'ya çıkarak Germehisar'ı zapt etmesi; Mora'da Argos'un da zapt edilerek halkının iskân edilmek üzere İstanbul'a sevk edilmesi.

27 Nisan - Fatih'in teklifi üzerine İskender Bey ile Arnavutluk'ta barış yapılması; buna rağmen İskender Bey'in öte yandan Venedik ile de ittifak yapması.

22 Mayıs - Bosna'daki gelişmeler üzerine süratle bizzat bölgeye giden Fatih'in orduyu Üsküp'te toplaması; Sadrazam Mahmud Paşa'nın kralı yakalamak üzere görevlendirilmesi ve Turhan Beyoğlu Ömer Bey'in akıncı hizmetini ifa etmesi; Fatih Sultan Mehmed ve Mahmud Paşa'nın büyük bir ordu ile bölgede olduğunu gören Kral Stephan Tomaseviç'in aman dileyerek sadrazama teslim olması.

Fetihten sonra Bosna'nın sancak haline getirilerek beyliğinin Minnetoğlu Ali Bey'e verilmesi; Mahmud Paşa'nın Hersek'e giderken, Kral Stephan'ın zaman kazanmak üzere daha sonra "Hersekzade Ahmed Paşa" olarak Osmanlı tarihinde yer alacak olan küçük oğlunu rehin olarak vermesi.

Kralı ölümle cezalandırmak isteyen Fatih'in istediği fetvayı vermek için ulemanın çekinmesi üzerine, Musannifek Alaaddin Ali el-Bistamî'nin bu fetvayı vermesi ve kralın öldürülmesi.

Kral Stephan'ın öldürülmesinden sonra diğer iki oğlunun Bosna'yı taksim etmek istemeleri; ancak yoğun Osmanlı baskısı üzerine memleketlerini terk etmeleri.

Bir kölenin Osmanlılara iade edilmemesi gibi zahirî bir sebebe ilaveten İskender Bey ile saldırganlık antlaşması imzalamış olan Venedik'in aleyhine olarak Evrenosoğlu İsa Bey ile Turhan Beyoğlu Ömer Bey'in Argos ve İnebahtı civarındaki faaliyetleri.

28 Temmuz - Venedik'in Osmanlılara karşı savaş ilan etmesi.

12 Eylül - Macarlarla Venediklilerin Uzun Hasan ile de temas kurarak savunma, savaş ve barışta birlikte hareket etmek temeli üzerine anlaşmaları; Osmanlı hâkimiyet ve tabiiyetinde olan bazı yerleri taksim etmeyi plânlamaları.

19 Eylül - Midilli dükası Nicolas Gattilusio'nun, Osmanlı taraftarlığı töhmetiyle kardeşi Dominico'yu boğdurması, Katalanlara üs vermesi, dükaların vermekle mükellef oldukları miktarı göndermemesi üzerine Fatih Sultan Mehmed'in Mahmud Paşa'yı adanın fethiyle görevlendirmesi; 60 kadırga ve 7 nakliye gemisinden oluşan bir donanma ile adaya gelen sadrazamın dükayı esir ve adayı

da feth ederek idaresini adamlarından Alaaddin Ali el-Bistamî'ye vermesi.

20 Ekim - Osmanlı-Venedik kuvvetlerinin Korint kalesi önünde karşılaşmaları.

1 Kasım - Venedik-Macarlar-Uzun Hasan ittifakının, İstanbul'a getirilen, daha sonra da Serez'de yaşamasına izin verilen Trabzon Rum imparatoru ile temasa geçme tehlikesini dikkate alan Fatih'in imparator ile ailesini öldürtmesi.

Memluk Sultanı Melik el-Eşref Aynal'ın Trabzon fethi için Fatih'i tebrik etmemesi sebebiyle Kahire'ye giden Osmanlı elçisinin adet hilafına olarak sultanın huzurunda yer öpmemesi; Fatih'in de ez-Zahir Hoşkadem'in sultanlığını (1461-1467) tebrik etmemesi.

Yakub Bey'in yerine Zağanos Paşa'nın kaptan olarak tayin edilmesi.

16 Aralık - Macar Kralı Matthias Corvinus'un Bosna'nın merkezi Yayça'yı işgal etmesi ve İzvornik kalesini kuşatması; Venedik donanmasının Çanakkale Boğazı'nın girişini tutması.

1463-64 kışı - Çanakkale'de boğazın iki tarafına Kal'a-i Sultaniye ve Kilidülbahr hisarlarının yapılarak boğaz yanında İstanbul'un da emniyet altına alınması.

1464

Bosna seferine çıkan Fatih Sultan Mehmed'in Yayça'yı muhasara ettiği sırada Macarların İzvornik'i kuşattıklarını haber alması üzerine Sofya'ya çekilerek Mahmud Paşa'yı Macarlarla savaşa memur etmesi; Martoloslar ve Mihaloğlu Ali Bey'in de yardımlarıyla Macarların kaçması; Osmanlı kuvvetlerinin Sava nehri ötesine kadar bunları takip etmesi.

Arnavutluk'ta İskender Bey'in Osmanlılarla olan yeminli antlaşmasını bozarak Venedik-Macar ittifakına katılması.

Ağustos - Karamanoğlu İbrahim Bey'in Gevele kalesinde vefat etmesi; sağlığında veliahd ilan ettiği oğlu İshak Bey'in Silifke ve İçel'e hâkim olması.

Aynı zamanda Fatih'in de halasının oğlu olan İbrahim Bey'in diğer oğlu Pir Ahmed'in, kardeşleri Kasım, Alaaddin ve Süleyman ile eşrafın da desteğini alarak Konya'ya hâkim olması.

İshak Bey'in, talebi üzerine kendisini desteklemek için gelen Akkoyunlu birliklerin yardımıyla kardeşi Pir Ahmed'i mağlup etmesi; Akkoyunluların Kayseri, Aksaray, Konya ve Beyşehri civarını tahrip etmesi ve bunun halkın infialine yol açması.

Fatih Sultan Mehmed'in Kayseri'nin Osmanlılara verilmesi karşılığında, kendisine sığınan Pir Ahmed ve kardeşlerine askerî yardımda bulunması.

Pir Ahmed'in Antalya ve Afyon-Karahisar sancakbeylerinin de desteğiyle İshak Bey'i mağlup etmesi; Silifke haricinde bütün Karaman topraklarına hâkim olması.

1465

Nisan - Balaban Paşa'nın Arnavutluk'ta İskender Bey üzerine gönderilmesi ve bazı başarılar elde etmesi.

18 Mayıs - Mora eski despotlarından Thomas'ın Roma'da ölmesi.

Ağustos - Balaban Paşa'nın İskender Bey karşısında mağlup olması, ayrıca Yakub Paşa'nın şehadeti.

Aralık - Fatih Sultan Mehmed'in Şehsuvar Bey'i Dulkadir Beyliğine tayin etmesi.

1466

Bahar - Fatih Sultan Mehmed'in Arnavutluk seferine çıkarak güçlü bir ordu ile Manastır'a gelmesi; Arnavutların yaşadıkları yerleri terk ederek kendilerini güvende hissedecekleri sarp yerlere çekilmeleri; önemli Arnavutluk kalelerinin fethi ve buralardaki hâkimiyeti güçlendirmek üzere Osmanlıların Yundovası'nda Elbasan kalesini inşa etmeleri.

Haziran - Karamanoğlu İshak Bey'in ailesini ve bir oğlunu Silifke'de bırakarak kendisinin, hazinesiyle birlikte Uzun Hasan'a iltica etmesi.

Eylül - Karamanoğlu İshak Bey'in vefat etmesi; Pir Ahmed'in Osmanlı himayesinde Karaman Bey'i olması ve bundan Memlukler ile Akkoyunluların rahatsızlık duyması.

Karamanoğlu Pir Ahmed'in antlaşmalara rağmen Venedik ve Akkoyunlularla temasa geçmesi üzerine Fatih'in Afyon'dan ileri yürüyerek, Gevele ve Konya'yı zapt etmesi.

Mahmud Paşa'nın Pir Ahmed'i takibe memur edilmesi; ancak Pir Ahmed'in yakalanamayarak Karataş'a geçmesi; ayrıca Turgutlu cemaatinin Memluk sahasına kadar sürülmesi.

Mahmud Paşa'nın sürgünlerin ilk zamanında Fatih'in emrine rağmen bazı Karamanlıları yerinde bırakması ve bundan dolayı fakirleri sürüp zenginleri yerlerinde bırakmakla suçlanması. Afyon'da çadırı başına yıkılmak suretiyle sadrazamlıktan azl edilmesi.

Sadrazam Mahmud Paşa'nın azli üzerine bu göreve Rum Mehmed Paşa'nın tayin edilmesi.

Pir Ahmed'in Karaman'dan uzaklaştırılması üzerine buranın idaresinin Manisa'da bulunan Şehzade Mustafa'ya verilmesi.

Pir Ahmed'in kardeşi Kasım ile birlikte hareket ederek Larende'yi ele geçirme teşebbüsü ve başarısızlığa uğraması.

Zağanos Paşa'nın yerine Mahmud Paşa'nın kaptan olarak tayin edilmesi.

Kırım Hanı Hacı Giray'ın vefatı ve Mengli Giray'ın han olması.

1467

Ocak - İskender Bey'in Roma'da Papa II. Paul'ü ziyaret ederek yardım talebi, ancak ümid ettiği desteği bulamaması.

Arnavutluk'a dönen İskender Bey'in Akçahisar üzerine yürüyerek Balaban Paşa'yı mağlup ve şehid etmesi; Elbasan kalesini kuşatması.

Mevsimin kış olmasına rağmen Fatih Sultan Mehmed'in tekrar Arnavutluk seferine çıkması; İskender Bey'in Elbasan'dan uzaklaştığı haberinin gelmesi üzerine Osmanlı ordusunun kışı Filibe'de geçirmesi.

Akkoyunlular'ın Karakoyunluları yenerek onların hâkim olduğu bölgeleri de denetimleri altına alması.

Uzun Hasan'ın Karaman beylerinin talebi üzerine onlara yardım amacıyla orta Anadolu'ya kuvvet göndererek tahribatta bulunması.

Şehzade Bayezid'in Amasya sancakbeyi iken Dulkadiroğlu Alaüddevle'nin kızı Ayşe Hatun ile evlenmesi.

Bahar – Fatih Sultan Mehmed'in Arnavutluk Belgrad'ından Arnavutluk'a girmesi ve aldığı her kalede garnizon kurması; ilk defa girilen Büzürşek vadisinde gündüz ve gece de devam etmek üzere çetin bir savaşın yapılması; Mahmud Paşa'nın İşkodra civarına sevk edilerek burada faaliyette bulunması.

Sonbahar - Şehsuvar Bey'in Memluk Sultanı Hoşkadem'in kumandanı Bedri Bey emrindeki birlikleri mağlup etmesi.

Fatih Sultan Mehmed'in Şehsuvar Bey'i Memluklere karşı himaye etmesi.

1468

17 Ocak - Osmanlı ordusunun yine İşkodra önlerinde görünmesi üzerine İskender Bey'in Arnavut beylerini toplayarak Elbasan kalesine hücum etmeyi düşünmesi, ancak buna vakit bulamadan ölmesi.

İskender Bey'in ölmesiyle Arnavutluk'ta Napoli, Venedik ve Papa'nın siyasî faaliyetler içerisinde olmaları.

Şehsuvar Bey'in Memluk Sultanı Kayıtbay'ın kumandanı Emir Kulaksız emrindeki birlikleri mağlup etmesi; Memluklere tâbi olan Darende'yi zabt etmesi; Atabek Emir Özbek ile işbirliği yapan Üçokları yenmesi.

Kayıtbay'ın Memluk sultanı olması üzerine giden Osmanlı elçisi adet hilafına olarak karşılanmadığı gibi, Fatih'in Dulkadir siyaseti ve daha bazı teşebbüsleri sebebiyle hakaret görmesi.

Arnavutluk seferi sırasında Mihaloğlu Ali Bey ve Davud Paşa'nın Macaristan üzerine gönderilmeleri; Vidin üzerinden Tuna'yı aşmaları.

Konya, Larende, Aksaray ve Ereğli'den İstanbul'da çeşitli semtlere yerleştirilmek üzere sürgünlerde bulunulması(1468-71 arası).

Aralık - Şehzade Cem'in 10 yaşında iken sancakbeyi olarak Kastamonu'ya gitmesi.

1469

Karamanoğlu Pir Ahmed'in Ereğli, Aksaray, Develi ve Niğde'yi ele geçirmesi.

Pir Ahmed'in kardeşi Kasım'ın da Adana ve Silifke'nin kuzeydoğusundaki Varsakların yardımını temin etmesi; Alaiye Beyi Kılıç Arslan ile işbirliği yapması.

Rum Mehmed Paşa'nın Karaman Beyleri üzerine yürümesi; Ereğli ve Larende'de sergilediği şiddetin halkın şikâyetine sebep olması; Kasım Bey'e yenilmesi.

Sadrazam Rum Mehmed Paşa'nın azl edilerek yerine İshak Paşa'nın tayin edilmesi.

25 Ekim - Mengli Giray'ın Fatih'e gönderdiği mektupta kaptan Yakub Bey idaresindeki donanmanın Kırım sahillerindeki faaliyetlerinden şikâyette bulunması.

1470

Karamanoğlu Kasım Bey'in sağladığı desteklerle faaliyetlerini Ankara'ya kadar ilerletmesi.

Kasım Bey'in Sadrazam İshak Paşa ve beraberindeki Gedik Ahmed Paşa kuvvetlerine Mut ovasında yenilerek Uzun Hasan'a iltica etmesi.

Haziran - Fatih Sultan Mehmed'in Eğriboz'a gelmesi; yapılan köprü ile adanın kara ile bağlantısının kurulması. Padişahın köprüyü geçerek sur yakınına çadırını kurması.

11 Temmuz Çarşamba - Eğriboz muhasarasının Gelibolu Sancakbeyi Mahmud Paşa tarafından başlatılması ve ertesi gün(12 Temmuz) alınması.

Eski Mora despotu Dimitrios'un rahip Dorotheos adıyla Edirne'de ölmesi.

Karaman Beyleri ve Uzun Hasan ile temas halinde olan Venedik donanmasının İzmir ve Antalya'yı zapt ve yağma etmesi.

Şehzade Bayezid'in Gülbahar Hatun'dan olan oğlu Selim'in Amasya'da doğumu.

1471

Ocak - Fatih Camii inşasının bitmesi.

Osmanlıların Belgrad'ın batısında Sava nehri üzerinde Böğürdelen kalesini inşa etmeleri ve Macarların bunu engelleme çabaları.

Has Murad Paşa Camii'nin inşa edilmesi.

Uzun Hasan'ın oğlu Zeynel Bey'i 30.000 kişilik bir kuvvetle Karaman beylerine yardım amacıyla bölgeye göndermesi.

Fatih Sultan Mehmed'in Memluk Sultanı Kayıtbay ile Pir Ahmed'i desteklememesi şartıyla anlaşması üzerine, Dulkadiroğulları ile ilgisini azaltması sonucu, Emir Vesbek kumandasındaki Memluk birliklerinin Şehsuvar Bey'i Antep'de mağlup etmeleri.

Şehsuvar Bey'in Ceyhan kenarındaki Zamantı kalesine sığınması ve esir olarak Kahire'ye götürülmesi.

Gedik Ahmed Paşa'nın Karamanoğullarına sürekli destek veren Alaiye Beyi Lütfü Beyoğlu Kılıç Arslan üzerine yürüyerek, Alaiye'yi zapt edip, kendisini ailesiyle birlikte İstanbul'a göndermesi.

Gedik Ahmed Paşa'nın Silifke, Mokan ve Gorigos(=Kız Kulesi) kalelerini zapt etmesi.

İstanbul'a gönderilen Alaiye Beyi Kılıç Arslan'ın kendisine mülk olarak verilen Gümülcine'den deniz yoluyla firar ederek Mısır'a, oradan da Uzun Hasan'a sığınması.

1472

Pir Ahmed ve Kasım Beylerin tesir ve teşvikiyle Uzun Hasan'ın bu beyler adına yurtlarını almak üzere veziri Bektaşoğlu Ömer Bey Musullu ile yeğeni Yusufça Mirza'yı Anadolu'ya göndermesi; bu kuvvetlerin ipek ticareti ve bundan alınan gümrük dolayısıyla önemli merkez olan Tokat'ı tahrip etmeleri.

Uzun Hasan'ın himayesinde hareket eden Trabzon İmparatoru David Komnenos'un bir yeğeninin Trabzon'a hücumda bulunması.

Şehzade Mustafa, Sadrazam İshak Paşa ve Anadolu Beylerbeyi Davud Paşa kuvvetlerinin Beyşehir gölü yakınlarındaki Kıreli'nde yapılan savaş sonucunda Yusufça Mirza'yı esir etmeleri; Pir Ahmed'i yeniden Uzun Hasan'a ilticaya mecbur etmeleri.

Kasım Bey'in Varsak, Durgut, Çini, Bayat, Kosun ve Göğez gibi çeşitli boy ve oymakların yardımını temin ederek İçel'i zapt etmesi.

Dulkadiroğlu Şehsuvar Bey'in üç kardeşi ile birlikte Mısır'da öldürülmesi; Memluk Sultanı Kayıtbay'ın anlaşma hilafına olarak Şah Budak'ı Dulkadir topraklarına göndermesi ve bunun Fatih'in infialine sebep olması.

Sadrazam İshak Paşa'nın azl edilerek yerine Mahmud Paşa'nın kaptanlıktan alınarak ikinci defa sadrazam tayin edilmesi.

Çinili Köşk'ün yapılışı.

1473

Eğriboz'dan İstanbul'a iskân edilmek üzere insanların sevk edilmesi.

Fatih Sultan Mehmed'in Rumeli akıncılarından Mihaloğulları Ali ve İskender Beyleri Akkoyunlulara girişilecek harekâta hazırlık olmak üzere Sivas bölgesine göndermesi.

11 Nisan Pazar - Fatih'in Rumeli'nin müdafaası için Şehzade Cem'i Edirne'de bırakarak Uzun Hasan'ın üzerine yürümek üzere İstanbul'dan ayrılıp İznik ve Yenişehir yolunu takip etmesi.

Beypazarı'nda Karaman Valisi Şehzade Mustafa'nın, Kazabad'da ise Amasya Valisi Şehzade Bayezid'in katılmasıyla Fatih'in ordusundaki muharip asker sayısının 85. 000'e ulaşması.

Ağustos - Fatih Sultan Mehmed'in Uzun Hasan ile meşgul olmasından istifade ile Pietro Moçenigo kumandasındaki müttefik haçlı donanmasından da destek alarak İshak Bey'in Silifke'yi muhasara etmesi ve Gorigos ile birlikte ele geçirmesi.

Pir Ahmed'in de Karaman bölgesine gelerek Ermenek ve Mennan'ı zapt etmesi.

Uzun Hasan'ın Erzincan civarına gelmekte olan Osmanlı ordusuna, vaktiyle Karakoyunlu hükümdarı Cihanşah ile Timur'un torunu Ebu Said'e karşı uyguladığı çeşitli harp hilelerine başvurması; Mahmud Paşa'nın ikazlarına rağmen Rumeli Beylerbeyi Has Murad Paşa'nın zamansız ilerleyişi dolayısıyla pusuya düşerek kendisinin ölmesi ve Turhan Beyoğlu Ömer Bey ile defterdarı Hacı Bey'in esir olması.

Bu olumsuz gelişmelerin gerek Osmanlı ordusunda gerekse Edirne'de büyük ölçüde ümitsizliğe yol açması, hatta Edirne'de bazı devlet adamlarının Şehzade Cem'e biat etmeleri.

11 Ağustos Çarşamba - Osmanlı ordusunun Tercan'da Üçağızlı=Başkent'e ulaşması; öğle üzeri Otlukbeli adındaki bir tepe üzerinde Akkoyunlularla yapılan savaşı Fatih'in kazanması.

Otlukbeli zaferinden sonra 2-3 gün harp alanında kalan Osmanlı ordusunun daha sonra Bayburt'u alması.

23 Ağustos Çarşamba - Esir düşen Karakoyunlu ve Akkoyunluları afveden Fatih'in bölgeden ayrılması.

29 Ağustos Pazar - Uzun Hasan'ın Otlukbeli savaşı sırasında ölen oğlu Zeynel Bey'in adamlarından Darab Bey'in, kuşatılan Şarkikarahisar'ı teslim etmesi.

Fatih Sultan Mehmed Karahisar'da iken, Uzun Hasan'ın gönderdiği elçi Mevlana Ahmed Bekürci aracılığıyla barış teklifinde bulunması.

Uzun Hasan'ın ordusunda bulunan âlim ve sanatkârlardan bazılarının iskân edilmek üzere İstanbul'a sevk edilmesi.

Otlukbeli savaşından galibiyetle çıkan Osmanlı kuvvetlerinin Karaman'a yönelmesi üzerine Venediklilerin bölgeden uzaklaşmaları; Pir Ahmed'in hanımı ve hazinesini alarak Mennan'da dağlık bölgelere çekilmesi ve sıkıntılar içeri-

sinde vefat etmesi; Mut'a bağlı Sinanlı köyünün Değirmenlik yaylasında büyük atası Nure Suffi'nin yanına defn edilmesi.

1474

Silifke'nin Gedik Ahmed Paşa'ya, Develi-hisar ve Lülüe kalelerinin de Karaman Valisi Şehzade Mustafa'ya teslim olması.

Şehzade Cem'in oğlu Oğuz Han'ın Kastamonu'da doğması.

Karaman Valisi Şehzade Mustafa'nın vefatı.

Uzun Hasan'ın yaptığı antlaşmaya rağmen Venediklilerle temasa geçmeye çalışması üzerine, Fatih Sultan Mehmed'in kendisini bu sulh için ikna eden Sadrazam Mahmud Paşa'yı azl ederek yerine Gedik Ahmed Paşa'yı bu göreve getirmesi.

Temmuz-Ağustos - Mahmud Paşa'nın idam edilmesi.

25 Aralık - Kastamonu Sancakbeyi Şehzade Cem'in ölen ağabeyi Şehzade Mustafa'nın yerine Karaman Valisi olması.

Şehzade Cem'in kendini sevdirdiği Karaman halkı yanında, iyi ilişkiler kurduğu Kasım Bey'in (ö. 1483) İçel ve Larende'de bazı yerleri yönetmesine izin vermesi.

Boğdan Beyi Stephan'ın, üzerine gönderilen Kırım kuvvetlerini mağlup ve beyleri Başbey Eminek'i esir etmesi; Eflak Bey'i Radu'yu kaçırıp İbrail ve Kili'yi alması.

1475

Rumeli Beylerbeyi Hadım Süleyman Paşa'nın İşkodra'yı almak üzere görevlendirilmesi ve Venedikli Antonio Lorendo tarafından savunulan kaleyi bir ay süreyle kuşatması; aciliyet kazanan Boğdan meselesi yüzünden padişahın izni ile muhasaranın kaldırılması.

17 Ocak - Boğdan Beyi Stephan'ın, üzerine gönderilen Rumeli Beylerbeyi Hadım Süleyman Paşa'yı da Rakovitza'da ağır bir yenilgiye uğratması; Süleyman Paşa'nın güçlükle kurtulabilmesi.

Yaz - Sadrazam Gedik Ahmed Paşa'nın, emrine Azebler Ağası Mahmud Ağa kumandasında 10.000 azeb ve kapıkulu askeri, Rumeli askerleri ve bu askerleri taşıyan 100 gemiden oluşan donanma verilerek Karadeniz'deki Ceneviz müstemlekelerini feth etmek üzere görevlendirilmesi.

6 Haziran - 4 günlük muhasaradan sonra Gedik Ahmed Paşa'nın Kefe'yi feth etmesi.

Haziran-Aralık - Başta Azak ve Menkub olmak üzere bütün Ceneviz kolonilerinin ele geçirilmesi; Kırım'ın güneyinin Kefe, Menkub ve Soğdak adıyla 3 kadılık halinde teşkilatlandırılması.

3 kardeşi ile birlikte Soğdak'ta esir edilmiş olan Mengli Giray'ın, Gedik Ahmed Paşa tarafından kurtarılması ve "padişahın dostuna dost, düşmanına düşman" olmak şartıyla anlaşma yapılması üzerine tahtına dönmesi.

Kefe ve Menkub'dan İstanbul'a iskân edilmek üzere insanların sevk edilmesi; Menkub beyinin Yedikule'de haps edilmesi.

1476

16 Mart - Kırım kumandanlarından Eminek Bey'in söz verdiği halde bazı gelişmeler üzerine gelememesi yüzünden sadece Osmanlılardan oluşan deniz ve kara birliklerinin Boğdan'a hareketi.

Daha sonra 12.000 kişilik Eflak birliklerinin de Fatih'in ordusuna katılması; Varna'ya ulaşıldığında Boğdan elçilerinin gelerek antlaşma teklif etmeleri, ancak Fatih'in istediği şartları kabul etmemeleri üzerine Osmanlı birliklerinin Tuna'yı geçerek 40 gün Boğdan arazisinde ilerlemeleri; ancak Voyvoda'yı ele geçirememeleri.

Rasboieni (Ağaç-denizi) adlı vadide bir kılavuz hatası sonucu Sultan Mehmed'in Voyvoda Stephan Çel Mare'nin birlikleri ile karşılaşması; yeniçerilerin bir anlık tereddüdü üzerine Fatih'in bizzat atını sürerek ilerlemesi.

27 Temmuz - Boğdan voyvodasının Alba Valea'da yenilerek, yönetim merkezi Suçeva'nın tahrip edilmesi.

28 Temmuz - Ordunun harp alanında konaklaması.

Altınordu cephesinde Mengli Giray'ın yenilmesi ve Altınordu Hanı Seyyid Ahmed'in Kefe önlerine kadar gelmesi; Mengli Giray'ın Çıfıtkale'ye sığınması, azl edilerek Yedikule'de habs edilmesi ve yerine kardeşi Nur Devlet'in han olması.

1477

Sadrazam Gedik Ahmed Paşa'nın İşkodra'nın fethi için görevlendirilmek istenmesi, ancak paşanın itirazı üzerine azl ve Anadolu Hisarı'na haps edilmesi ve yerine Karamanî Mehmed Paşa'nın sadrazam tayin edilmesi.

15 Mayıs - Mihaloğlu Ali Bey idaresindeki Osmanlı kuvvetlerinin İskender Bey'in ölümünden sonra Venedik'in eline geçmiş olan Akçahisar'ı kuşatması.

Ekim-Kasım - Bosna Beylerbeyi İskender Paşa'nın kuvvetli bir orduyla İsonsa(=Aksu) ve Taglimento ırmaklarını aşarak Venedik şehri karşısındaki ovaya girmesi.

1478

6 Ocak - Uzun Hasan'ın Tebriz'de ölmesi.

Uzun Hasan'ın hâkimiyeti altında bulunan Gümüşhane-Trabzon hattındaki bazı yerlerin bu arada Torul'un Fatih Sultan Mehmed tarafından zapt edilmesi.

Mayıs - Eminek'in müracaatı üzerine Mengli Giray'ın ilk defa olmak üzere İstanbul'dan Kırım Hanı olarak gönderilmesi.

Fatih Sultan Mehmed'in Boğdan ve Kırım meselelerini çözüme kavuşturduktan sonra son kez Arnavutluk seferine çıkması; öncü kuvvetler olarak Evrenosoğlu Ahmed ve Turhan Beyoğlu Ömer Beylerin hizmet etmeleri.

16 Haziran - Sıkıntılı bir yürüyüşten sonra Osmanlı ordusunun, Venedik'in eline geçmiş olan Akçahisar önüne gelmesi; Evrenosoğlu'nun sıkı muhasarası neticesinde kalenin teslim edilmesi.

22 Haziran - Rumeli Beylerbeyi Davud Paşa'nın Anadolu Beylerbeyi Süleyman Paşa ile birlikte İşkodra üzerine gönderilmesi; kalenin tesliminin teklifi ve bunun reddedilmesi üzerine muhasaranın başlaması.

2 Temmuz - Fatih Sultan Mehmed'in İşkodra kalesi önüne gelmesi; kalenin dağlık ve sarp bir coğrafyada bulunması dolayısıyla toplar nakl edilemediği için burada top dökülmesi ve yeni bir mermi çeşidinin kullanılması.

21, 22 Temmuz – İşkodra kalesine 2 umumî hücum yapılması.

27 Temmuz - Gerçekleştirilen 3. hücumla hendekler geçildiği halde sonuç alınamaması üzerine harp meclisinin toplanması ve İşkodra kalesinin feth edilebilmesi için destek gördüğü yakınında bulunan diğer kalelerin ele geçirilmesinin zarurî olduğu görüşünün benimsenmesi.

Harp meclisi kararına göre Davud Paşa'nın görevlendirildiği Gölbaşı kalesini alması.

1 Eylül - Süleyman Paşa'nın Dergos'u muhasara etmesi ve Davud Paşa'nın da buraya yardımı üzerine kalenin feth edilmesi; bu iki paşanın Leş'i muhasara etmeleri ve ele geçirmeleri.

Etrafındaki kalelerin fethiyle sadece nehir yolundan Venedikle irtibat kuran İşkodra'nın, bu bağlantısını da kesmek üzere Boyana nehri üzerine köprü ve kuleler yapılması.

7 Eylül - Leş'e gelen Fatih Sultan Mehmed'in buradan İstanbul'a hareket etmesi.

8 Ekim - İşkodra muhasarası Evranosoğlu Ahmed Bey'e bırakılarak ordunun da bölgeden ayrılması; 6 ay sonra kalenin teslim edilmesi; böylece Arnavutluk'un bir Osmanlı vilayeti haline gelmesi.

Kalan kalelerin alınması için Gedik Ahmed Paşa'nın görevlendirilmesi ve bu kaleleri feth etmesi.

Yeni Saray'ın (Saray-ı Cedîd-i Âmire) inşasının tamamlanması.

Gedik Ahmed Paşa'ya kaptanlık görevinin verilmesi.

1479

25 Ocak - İstanbul'da Osmanlı-Venedik barış antlaşmasının imzalanması.

25 Nisan - Venedik senatosunun İstanbul'da Osmanlılarla imzalanan antlaşmayı onaylaması.

Fatih Sultan Mehmed'in gönderdiği donanma ile Taman ve bu yarımadadaki Matrega ile Anapa ve Kopa'yı zapt ettirmesi.

Gedik Ahmed Paşa'nın Adriyatik denizinde "Yedi Ada" olarak bilinen Zenta, Kefalonya ve Aya Mavra adalarını Venediklilerden alması; buralardan, İstanbul'a iskân edilmek üzere insanların sevk edilmesi.

Ekim - Mesih Paşa'nın Rodos'a asker çıkarması; gördüğü mukabele üzerine Marmaris limanına çekilmesi.

1480

Fatih'in himayesini gören Dulkadirli Alaüddevle Bozkurt Bey'in, kardeşi Şah Budak karşısında önce mağlup olmasına rağmen daha sonra onu yenerek beyliğin yönetimini eline geçirmesi.

23 Mayıs - Mesih Paşa'nın Rodos'ta St. Ethiene dağı civarına tekrar asker çıkarması.

19 Haziran - Mesih Paşa birliklerinin Rodos'ta St. Nicolas kulesine yaptığı iki hücumdan da bir netice elde edememesi.

26 Temmuz - Gedik Ahmed Paşa'nın 28'i kadırga olmak üzere 132 gemi ile Avlonya'dan Pulya sahillerine hareket etmesi.

28 Temmuz - Mesih Paşa'nın Rodos'ta Yahudi mahallesi tarafından yapılan hücumda da istenilen başarıya ulaşamaması.

28 Temmuz - Osmanlı askerinin Otranto yakınında karaya çıkması.

11 Ağustos - Otranto'nun cebren ele geçirilmesi; civardaki bazı kalelerin feth edilerek akınların daha ileri bölgelere uzatılması.

Gedik Ahmed Paşa'nın yerine Mesih Ahmed Paşa'nın kaptan olarak tayin edilmesi.

Molla Hüsrev'in ölümü üzerine Molla Güranî'nin müftü olarak tayin edilmesi.

Fatih Sultan Mehmed'in yanında bulunan Bayezid'in oğlu Şehzade Korkud ile Cem'in oğlu Şehzade Oğuzhan'ın sünnet olmaları.

1481

29 Nisan - Fatih Sultan Mehmed'in hasta olmasına rağmen yeni bir sefer için Üsküdar'a geçmesi.

3 Mayıs Perşembe İkindi vakti - Fatih Sultan Mehmed'in Gebze yakınında Hunkâr/Tekfur Çayırı'nda 31 yıllık saltanatından sonra 50 yaşı içerisinde olarak ölmesi.